

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 2 (45)

Заснований в 1996 році

Рівне – 2011

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 2 (45). — Рівне: РДГУ, 2011. — 211 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем дошкільної освіти та підготовки кваліфікованих педагогічних кадрів за матеріалами доповідей міжнародної науково-практичної конференції «Світ дошкілля: психолого-педагогічні проблеми дошкільної освіти», проведеної 9-10 грудня 2010 р. Рівненським державним гуманітарним університетом спільно з Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України, Управлінням освіти і науки Рівненської обласної державної адміністрації, Інститутом психології ім. Л.С.Виготського Російського державного гуманітарного університету (Москва, Росія), факультетом дошкільного виховання Білоруського державного педагогічного університету ім. Максима Танка (Мінськ, Білорусь), Бельцьким державним педагогічним університетом імені Алеко Руссо (Бельці, Молдова), факультетом дошкільного виховання та освіти дорослих Дебреценського університету (Гайдубесермень, Угорщина).

Матеріали можуть бути корисними для науковців, працівників дошкільних навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Безкоровайна Ольга Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Воробйов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Руденко Володимир Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський інститут слов'янознавства Київського славістичного університету);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 9 від 29.04.2011 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додатки до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8 і від 30.03.2011 р. № 1 – 05/3).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 09 — 04.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2011

ЛИТЕРАТУРА

1. Выготский Л.С. Психология развития ребенка / Выготский Л.С. – М.: Смысл; Эксмо, 2003.
2. Выготский Л.С. Проблемы возрастной периодизации детского развития / Л.С.Выготский // Вопросы психологии. – 1972. – №2. – С.14-23.
3. Кравцова Е.Е. Психологические проблемы готовности детей к обучению в школе. – М.: Педагогика, 1991.
4. Кравцова Е.Е. Разбуди в ребенке волшебника / Кравцова Е.Е. – М.: Просвещение: Учебная литература, 1996.
5. Бережковская Е.Л. Экспериментальный психологический театр. Часть 1. Общение. [методическое пособие для студентов психологических факультетов и институтов] / Бережковская Е.Л., Кравцова Е.Е. – М.: Фонд Выготского Л.С., 2006 г. – 95 с.
6. Лисина М.И. Проблемы онтогенеза общения / Лисина М.И. – М.: Педагогика, 1986.

Резюме. Автор статьи рассматривает вопрос готовности детей к школьному обучению, выделяя ряд проблем, связанных с психологической неготовностью ребенка к школе. Основываясь на изучении причин психологической неготовности к школьному обучению, автор доказывает, что замедленный темп развития некоторых детей или рассогласованность в развитии других чаще всего обусловлены тем, что у детей либо не складываются отношения со взрослыми и со сверстниками, либо приобретают гипертрофированные формы.

Ключевые слова: общение, психологическая готовность к школе, школьная зрелость.

The summary. The author considers the issue of children's readiness for school, highlighting a number of problems associated with the psychological unpreparedness of the child to school. Based on a study of the causes of psychological unwillingness to schooling, the author proves that the slow tempo in the development of some children or mismatch in the development of others more often are due to the fact that children either can not form relationships with adults and peers, or become hypertrophied forms.

Key words: communication, psychological readiness for school, school maturity.

Отримано редакцією 01.11.2010 р.

УДК: 37.034:82 – 93

О.І. ХРОЛЕЦЬ

ВИКОРИСТАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ У ФОРМУВАННІ ГУМАНІСТИЧНО-ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО І МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Резюме. У статті уточнено суть понять «цінність», «ціннісна орієнтація», «дитяча література». На підставі проведеного теоретичного дослідження розкрито особливості дитячої літератури, визначено її роль у формуванні гуманістично-ціннісних орієнтацій дітей дошкільного і молодшого шкільного віку.

Ключові слова: цінності, ціннісні орієнтації, гуманістично-ціннісні орієнтації, дитяча література, особливості дитячої літератури, коло читання дітей.

Постановка проблеми. Розвиток цивілізаційних процесів ХХІ століття зумовлює тенденції до інтенсивної інформатизації суспільства, комп'ютеризації дозвілля підрастаючого покоління та розвитку розважального телебачення. За таких умов спостерігається зниження інтересу до книги в дитячому середовищі. Це ускладнює прилучення дітей до світу літератури, а через неї – до фундаментальних цінностей культури.

Свого часу видатні представники прогресивної педагогічної думки, письменники та громадські діячі: Х. Алчевська, С. Васильченко, Л. Глібов, М. Горький, Б. Грінченко, М. Драгоманов, О. Духнович, М. Корф, М. Коцюбинський, А. Макаренко, С. Миропольський, І. Огієнко, С. Русова, Г. Сковорода, В. Сухомлинський, Л. Толстой, Леся Українка, К. Ушинський, І. Франко, Т. Шевченко вказували на важливість виховання дітей і молоді засобами художнього слова. Адже саме література як вид мистецтва покликана плекати високі духовні цінності, почуття прекрасного, гуманізм, патріотизм. Органічною складовою художньої літератури є дитяча література, яка володіє потужним виховним потенціалом і сприяє становленню й розвитку підрастаючої особистості.

У літературознавчих, психологічних і педагогічних дослідженнях значну увагу приділено різноаспектним питанням дитячої літератури: естетичне виховання підрастаючого покоління засобами мистецтва слова (Л. Беленька, Н. Волошина, Є. Квятковський, Н. Мирополька); виховне спрямування творів художньої літератури (Т. Бугайко, Ф. Бугайко, В. Голубков, Г. Гуковський, О. Джежелей, О. Мазуркевич, Т. Полозова, М. Рибникова, Н. Светловська, І. Синиця); дитяча література як засіб всебічного виховання та розвитку учнів (О. Білецький, Н. Волошина, О. Зубарева, Л. Кіліченко, А. Костецький, О. Савченко, Н. Скрипченко, А. Терновський, Ю. Ярмиш); казка як засіб виховання дітей (С. Бакуліна, М. Гагарін, Т. Гризоголазова, С. Литвиненко, Г. Рожкова, О. Усова, М. Чумарна); розкриття особливостей сприймання літератури дітьми дошкільного віку (Д. Арановська, Л. Гурович, О. Запорожець, Н. Карпінська, Є. Лукіна, О. Соловійова), учнями початкових класів (Л. Білецька, О. Никифорова, З. Романовська, Г. Кудіна, З. Новлявська, Є. Любімова, Л. Рожина) та ін.

Разом з тим слід зазначити, що більшість авторів розглядають дитячу літературу як важливий засіб виховання особистості, однак проблема підвищення її виховної ролі в сучасних умовах, ефективного використання потенціалу дитячої літератури в процесі формування гуманістично-ціннісних орієнтацій дітей дошкільного і молодшого шкільного віку залишається недостатньо вивченою.

З огляду на це ми ставили за *мету* розкрити особливості дитячої літератури, визначити її роль у формуванні гуманістично-ціннісних орієнтацій дітей дошкільного і молодшого шкільного віку.

Оскільки поняття «гуманістично-ціннісні орієнтації» впливає з понять «цінність», «ціннісні орієнтації», зупинимося на їх характеристичі.

Поняття «цінність», «ціннісні орієнтації» належать до загальнонаукових понять, методологічне значення яких особливо важливе для педагогіки. Однак значна кількість концептуальних підходів, а також ізоляція різних напрямів дослідження ціннісної проблематики обумовлює відмінності в їх трактуванні. У науковій літературі проблема цінностей, ціннісних орієнтацій розкривається в багатьох аспектах: філософському (Б. Ананьєв, Л. Архангельський, Л. Буєва, О. Дробницький, В. Василенко, М. Каган, В. Кремін, М. Рокіч, В. Тугарінов), соціологічному (Г. Беккер, М. Вебер, А. Здравомислов, Ф. Знанецький, Р. Макківер, В. Ольшанський, Т. Парсонс, В. Ядов), психологічному (К. Абульханова-Славська, І. Бех, Л. Божович, Л. Виготський, З. Карпенко, І. Кон, Б. Круглов, О. Леонтьєв, А. Маслоу, С. Рубінштейн) та педагогічному (Є. Бондаревська, М. Боришевський, Т. Бутківська, О. Вишневський, С. Гончаренко, І. Зязюн, О. Кононко, М. Красовицький, А. Мудрик, І. Підласий, О. Сухомлинська).

Ми поділяємо ті позиції, де цінності розглядаються як вищі принципи, імпульс до соціальної поведінки, пов'язуються зі становленням сутнісних сил, моральним вдосконаленням особистості.

Під «цінністю» розуміють «абстрактні ідеї, уявлення, явища дійсності, що втілюють у собі суспільні ідеали і прийняті як еталон належного» [11, 37]. Цінність виконує роль своєрідного орієнтира і відповідного регулятора поведінки й діяльності людини в предметній і соціальній дійсності. Сукупність цінностей, притаманних особистості, відмежовує для неї у її власній життєдіяльності суттєве від несуттєвого, важливе від неважливого, спрямовує її потреби та інтереси у певному напрямку.

Цінностями найчастіше називають деякі елементи структури свідомості, зокрема диспозиції особистості. У цьому випадку найбільш близьким до цінностей є поняття ціннісних орієнтацій, оскільки вони володіють необхідним ступенем спільності, яка дає можливість розглядати їх в одній площині з цінностями. Згідно з дефініцією М. Ярмаченка, «ціннісні орієнтації – вибіркове ставлення людини до матеріальних та духовних цінностей, система її установок, переконань, переваг, що виражається в поведінці» [9, 484].

Психологам властиво трактувати ціннісні орієнтації як усвідомлені переконання чи уявлення суб'єкта про цінне для нього [7, 15-26], як форму існування цінностей. Ціннісна орієнтація – це спрямованість усіх проявів життєдіяльності людини на певну систему цінностей, що надає життю сенс і значення. У структурній ієрархії диспозицій особистості ціннісні орієнтації займають вищий рівень. Вони виявляються в ідеалах, цілях, інтересах та інших проявах особистості.

В основі ціннісних орієнтацій особистості лежить система сприйнятих нею соціальних цінностей, які переломлюючись крізь призму індивідуальної життєдіяльності, входять у психологічну структуру особистісних цінностей, виступаючи одним із джерел мотивації її поведінки. Стійка і несуперечлива структура ціннісних орієнтацій обумовлює такі якості особистості, як цілісність, гармонійність, вірність певним принципам та ідеалам, активність у досягненні цілей.

Отже, ціннісні орієнтації є провідною якістю людини, що характеризує її неповторну індивідуальність. Їх система виступає як загальна спрямованість усього духовного світу особистості, її життєдіяльності.

Дитячі роки сприятливі для формування ціннісних орієнтацій як стійкої властивості особистості. Для цього періоду характерно, що в коло інтересів людини входить увесь спектр соціальною дійсності, розмаїття соціальних орієнтирів. Від того, чи зможе зростаюча особистість виділити серед інтересів і орієнтирів пріоритетний, збудувати своєрідну ієрархію цінностей, залежатиме успішність її подальшого життєвого шляху. Тому стрижневого значення у виховній роботі з дітьми набуває вміння педагогів сприяти інтеріоризації загальнолюдських моральних цінностей, в основі яких лежить реальний гуманізм, при якому людина виступає абсолютною цінністю, «мірою всіх речей».

Важливим засобом у цьому процесі виступає дитяча література, яка забезпечує перехід гуманістично-ціннісних орієнтацій у внутрішнє надбання особистості.

У наукових розвідках відсутнє однозначне трактування поняття «дитяча література». Зокрема, Н. Волошина зазначає, що дитяча література – це художня література для дітей і юнацтва, органічна частина всієї художньої літератури [9, 148].

У 70-х роках ХХ століття серед науковців панувала думка, що дитяча література – це форма суспільної свідомості, однак сучасні дослідники трактують її як соціокультурне явище [1, 7].

Т. Полозова під «дитячою літературою» розуміє творчість дітей, а під «літературою для дітей» – усе, що адресоване дітям [10, 23-38].

Ця позиція заслуговує на увагу, однак підлягає сумніву надання дитячій творчості художнього статусу, тому в нашому дослідженні означені поняття будуть використовуватись як синонімічні.

До дитячої літератури належать твори, написані безпосередньо для дітей; вона включає представників усіх періодів дитинства. Колом читання прийнято вважати всю літературу, яку читають діти. У дитячій літературі розвиваються ті самі роди, види й жанри художніх творів, що й у загальній літературі. Разом з тим вона має свої особливості, за які М. Горький називав її «великою державою» з суверенними правами і законами. Характерними рисами дитячої літератури є доступність, повчальність, цікавість, педагогічне і естетичне спрямування.

Як і загальна література, дитяча література – це вид мистецтва, в основі якого лежить художній образ, створений за допомогою слова. Вона виконує роль своєрідного колективного педагога, який виховує своїх

читачів засобами художнього слова, враховуючи їхні вікові та психологічні особливості. Література має доступ до глибин духовно-емоційного життя дитини через сприймання не лише інтелектом, а й почуттями. Як зазначав В.Сухомлинський, – «література вчить жити, стає підручником життя завдяки тому, що сприймання художнього образу пробуджує естетичні і моральні почуття в їх тісній єдності» [12, 235-236].

Прилучення дітей до захоплюючого світу художньої літератури починається в дошкільному віці, коли закладаються «основи естетичного сприймання, естетичних почуттів і емоцій, які створюють фундамент для літературної освіти» [5, 6]. Першою сходинкою набуття читацького досвіду для дитини стає «материнська школа». У дошкільному закладі продовжується знайомство малюків з різними жанрами дитячої літератури: приказками, прислів'ями, загадками, скороговками, лічилками, казками, легендами, оповіданнями, піснями, маленькими віршами, оповіданнями. Варто відмітити, що дитина дошкільного віку здебільшого виступає у ролі слухача літературних творів. Відтак від батьків і педагогів вимагається не лише майстерність художнього читання, а й уміння відійти від надмірної дидактизації процесу читання, знаходити нестандартні форми роботи з книгою. На наш погляд, ефективними можуть бути такі прийоми: переказ від імені одного з героїв твору; малювання за темами казок і оповідань; переривання оповідання зі складанням можливих варіантів; вигадання нових, захоплюючих історій, у яких діють герої вже знайомого дітям твору, різних казкових сюжетів тощо. Поширеними формами роботи з книгою у дошкільному навчальному закладі є: слухання, читання, бесіди вихователя, визначення за допомогою ілюстрацій головної думки твору, вивчення напам'ять невеликих за обсягом віршів, відгадування загадок, організація сюжетно-рольових, театралізованих ігор на теми літературних творів, інсценізація казок, оповідань тощо.

Початкова ланка освіти озброює дитину навичками читання, розширює читацький кругозір, формує усвідомлену потребу в самостійній читацькій діяльності. Коло читання молодших школярів відзначається ширшою і складнішою тематикою, жанровою розмаїтістю. Його складають твори усної народної творчості (приказки, прислів'я, загадки, скороговки, лічилки, казки, легенди), літературні казки українських та зарубіжних авторів, твори українських та зарубіжних письменників і поетів, дитячі газети і журнали, довідкова література. Поглиблення інтересу школярів до книги і читання забезпечується не лише на уроках читання, але й у позаурочній виховній роботі шляхом залучення дітей до занять у літературних гуртках і клубах, проведення екскурсій у літературні музеї, відвідування бібліотек, підготовки батьків до організації дитячого і сімейного читання.

Водночас великої уваги потребує від батьків і педагогів уміння відбирати літературний матеріал для читання молодшої вікової категорії. Художні твори для дітей повинні відрізнятися багатим ідейно-художнім змістом; мати чіткий стрижень у сюжеті з динамічним розвитком подій, враховувати вікові і психологічні особливості дітей; культивувати такі моральні якості, як доброта, чесність, справедливість, людяність, працелюбність, милосердя, чуйність, турботливість, відповідальність та інші. Чільне місце серед вимог до художнього твору для дітей посідає яскрава образність викладу, простота, зрозумілість, виразність, милозвучність мови. Важливим моментом є також вміння застосування ілюстрацій як поєднання і взаємозв'язок тексту з чуттєвим переживанням читача. Малюнки допомагають дітям повніше сприйняти зміст твору, конкретизують образи, описані події, обставини, в якій вони відбуваються.

Моральний урок, який маленькі читачі винесуть з творів талановитих дитячих письменників Г.-К. Андерсена, А. Барто, Г. Бойка, братів Грімм, С. Васильченка, В. Винниченка, В. Драгунського, Н. Забіли, О. Іваненко, С. Маршака, С. Михалкова, В. Нестайка, М. Носова, Ш. Перро, Д. Родарі, М. Стельмаха, В. Сухомлинського, Е. Успенського, Б. Чалого, К. Чуковського та ін., допоможе їм отримати чіткі орієнтири у системі цінностей, закласти підвалини міцних моральних переконань, сформувати власну модель поведінки в суспільстві. Але виховний вплив твору наявний лише тоді, коли зміст захоплює дітей, вводить у вир цікавих подій, отримує глибокий емоційний відгук, змушує хвилюватися за дійових осіб. Саме переживання за літературних героїв викликає у дітей співчуття, милосердя, доброзичливість, гуманність, почуття радості від перемоги добра над злом.

Емоційний вплив дитячої літератури об'єктивно збільшується завдяки специфіці сприймання художніх творів дітьми дошкільного і молодшого шкільного віку, що визначається їх віковими і психологічними особливостями: підвищена чутливість до зовнішніх впливів, безпосередність сприйняття оточуючого світу, високий рівень наслідування та емоційного «зараження» Сприймаючи високохудожні твори, аналізуючи їх, діти вчать оцінювати вчинки і поведінку літературних героїв. Сприймання становить єдність чуттєвого і логічного, чуттєвого й смислового, відчуття й мислення; оскільки це не безпосередньо пасивне відображення, а процес осмисленого активного чуттєвого пізнання. Науковці Л. Гурович, О. Запорожець, О. Соловйова, Л. Білецька, О. Никифорова, З. Новлявська, Є. Любімова розглядають сприймання художніх творів як складний розумовий процес, що містить такі компоненти: слухання, сприймання, уявлення, усвідомлення, розуміння. Літературний твір сприймається дітьми в цілому, в єдності його змісту й художньої форми. Розуміння виявляється в судженнях, поглядах.

Змальовуючи образи дійових осіб, письменники показують складні взаємини між персонажами, розкривають внутрішній світ своїх героїв, їх духовне зростання. Чіткий поділ героїв на добрих і поганих дає змогу юним читачам зрозуміти сутність вчинків і визначити етичні якості кожного персонажу, що полегшує правильну оцінку дітьми моральної цінності вчинку. У цьому процесі поєднуються усвідомлення мотивів, вчинків героїв, їх оцінка і емоційне ставлення до них.

У центрі багатьох творів дитячих авторів стоїть головний герой з властивими йому високими моральними якостями, близький і зрозумілий дітям. Улюблений герой захоплює серце юного читача, стає зразком для наслідування, дитина починає ототожнювати себе з ним, орієнтуватися на його поведінку. Здатність до такої ідентифікації дає можливість через художні образи непомітно впливати на дітей, формувати їх характери.

Висновки. Отже, дитяча література володіє значним освітньо-виховним потенціалом і здатна ефективно впливати художніми образами на чутливу і раціональну сфери моральної свідомості дітей дошкільного і молодшого шкільного віку, що слугує сприятливою передумовою для формування гуманістично-ціннісних орієнтацій, світогляду зростаючої особистості.

Підсумовуючи, зазначимо, що проведене теоретичне дослідження не вичерпує всіх аспектів окресленої проблеми. *Перспективи подальшої роботи* вбачаємо у розробці моделі формування гуманістично-ціннісних орієнтацій дітей цієї вікової категорії засобами дитячої літератури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арзамасцева И. Н. Детская литература / И. Н. Арзамасцева, С. А. Николаева. – М.: Academia, 2000. – 576с.
2. Берхин Н. Б. Литературное развитие школьников: [учеб.пособ.]. / Н. Б. Берхин. – М.: Прометей, 1989. – 165с.
3. Воспитание младшего школьника / сост. Л. В. Ковинько. – М.: Академия, 2000. – 288 с.
4. Выготский Л. С. Психология искусства / Л. С. Выготский. – СПб.: Азбука, 2003. – 344 с.
5. Гурович Л. М. Ребёнок и книга: [кн. для воспитателя дет. сада] / Л. М. Гурович, Л. Б. Береговая, В. И. Логинова; под ред. В. И. Логиновой. – М.: Просвещение, 1992. – 64 с.
6. Каневская Е. М. Формирование морально-ценностных ориентиров у детей дошкольного возраста средствами художественной литературы / Е. М. Каневская // Педагогическое образование и наука. – 2009. – № 6. – С. 31 – 34.
7. Леонтьев Д. А. Ценность как междисциплинарное понятие: опыт многомерной реконструкции / Д. А. Леонтьев // Вопросы философии. – 1996. – №4. – С.15 – 26.
8. Меншиков П. В. Психологические аспекты восприятия дошкольниками литературных образов / П. В. Меншиков // Психолог в детском саду. – 2004. – №1. – С.109 – 115.
9. Педагогічний словник / за ред. дійсного члена АПН України М. Д. Ярмаченка. – К.: Педагогічна думка, 2001. – 514 с.
10. Полозова Т. Д. Русская литература для детей: учеб. пос. / Т. Д. Полозова, Г. П. Тулюкина, М. П. Бархота; под ред. Т.Д. Полозовой. – М.: Academia, 2000. – 507 с.
11. Полонский В. М. Словарь по образованию и педагогике / В. М. Полонский. – М.: Высшая школа, 2004. – 512 с.
12. Сухомлинський В. О. Павлівська середня школа. Вибрані твори: в 5 т. – Т.4. / В. О. Сухомлинський. – К.: Радянська школа, 1977. – 640 с.
13. Філософський словник соціальних термінів. – [3-є вид., доповн.]. – Х.: «Р.И.Ф.», 2005. – 672 с.

Резюме. В статті уточнені поняття «цінність», «ціннісна орієнтація», «дитяча література». Ісследовані особливості дитячої літератури, определена її роль в формуванні гуманістично-ціннісних орієнтацій дітей дошкільного і молодшого шкільного віку.

Ключевые слова: цінність, ціннісні орієнтації, гуманістично-ціннісні орієнтації, дитяча література, особливості дитячої літератури, круг читання дітей.

The summary. In article the essence is specified to understand «value», «valuable orientation», «the children's literature». On the basis of the lead theoretical research features of the children's literature are opened, her role in formation of humanistic valuable orientations of children of preschool and younger school age is determined.

Key words: value, valuable orientations, humanistic valuable orientations, the children's literature, features of the children's literature, a circle of reading of children.

Одержано редакцією 21.11.2010 р.

УДК: 373.2.016:796(075.8)

В.Н. ШЕБЕКО

РАЗВИТИЕ СУБЪЕКТНОСТИ ДОШКОЛЬНИКА В ФИЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВИТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Резюме. Сьогодні проблема виховання суб'єктних якостей особистості знаходиться на етапі розробки. У педагогічній літературі при розгляді поняття суб'єктності на перший план висувається не стільки пояснення цього феномену, скільки його розуміння. Розуміння суб'єкта пов'язується з наділенням людського індивіда якостями бути активним, самостійним, умілим у здійсненні специфічно людських форм життєдіяльності. Проблемною галуззю виступає і визначення ефективних форм і методів організації педагогічного процесу з метою забезпечення суб'єктної ініціативи, творчості. У завданні розкриття природи суб'єктності, умов її становлення і розвитку категорія «практичного ставлення» є центральною.

Ключові слова: суб'єктність, суб'єктні якості, самостійність, творчість, самооцінка, гра, фізкультурно-оздоровча діяльність, рухи, знання, проблемно-ігрові ситуації.

ЗМІСТ

<i>Козлюк О.А.</i> Робота з батьками щодо формування гуманістичної спрямованості спілкування дітей дошкільного віку.	3
<i>Марчук Г.В.</i> Становлення соціального досвіду дітей старшого дошкільного віку в ігровій діяльності.	7
<i>Марусинець М.М.</i> Рефлексія у професійній діяльності вчителя початкових класів.	10
<i>Машикіна Л.А.</i> Практична підготовка слухачів магістратури за спеціальністю «Дошкільна освіта».	14
<i>Машовець М.А.</i> Сучасні підходи до організації педагогічної взаємодії дошкільного навчального закладу та батьків вихованців.	18
<i>Мудрак М.А.</i> Роль творчого потенціалу в процесі розвитку особистості.	24
<i>Науменко Т.І., Стеценко І.Б.</i> Пропедевтика інформаційної грамотності дітей від 2 до 6 років.	27
<i>Научук Т.В.</i> Психолого-педагогічні аспекти готовності керівника дошкільного навчального закладу до інноваційної діяльності.	31
<i>Никонова Л.Е.</i> Воспитание патриотизма ребенка в дошкольном учреждении средствами традиционной белорусской культуры.	35
<i>Онищенко А.С.</i> Інтелектуальний розвиток дошкільників на заняттях англійської мови.	38
<i>Олійник О.М.</i> Театрально-освітній простір дошкільного навчального закладу як передумова формування емоційної сприйнятливості дітей дошкільного віку.	42
<i>Павлушкіна О.В.</i> Використання інтерактивних технологій навчання у процесі викладання дошкільної педагогіки.	47
<i>Павлюк Т.О.</i> Проблема формування уявлень про лічбу у дітей старшого дошкільного віку: історія та сьогодення.	51
<i>Падалка О.І.</i> Аксіологічні особливості підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти.	54
<i>Паніна В.</i> Соціально-психологічний портрет дітей раннього віку – вихованців дитячих будинків.	57
<i>Пісоцька Л.С.</i> Організація розвивального простору для дітей: ретроспектива і сьогодення.	61
<i>Пиліпко Л.М.</i> Темперамент дошкільника: особливості формування і прояву.	65
<i>Полєвікова О.Б.</i> Особливості засвоєння дошкільниками слів різних ступенів узагальнення.	68
<i>Половіна О.А.</i> Активізація навчальної діяльності майбутніх вихователів засобами ТРВЗ-педагогіки.	72
<i>Поніманська Т.І.</i> Гуманістичні педагогічні цінності як системоутворюючий чинник гуманістичного виховання.	76
<i>Попенко О.М., Мельничук О.І.</i> Особливості управління інноваційними процесами у ВНЗ I-II рівнів акредитації.	79
<i>Прилепин В.Л.</i> Особенности личностного развития педагогов ДОУ с разным образом семьи и их влияние на воспитательный процесс.	84
<i>Руденко В.М.</i> Оновлення змісту вищої освіти у контексті культури.	88
<i>Савінова Н.В.</i> Місце принципів комплексного підходу до розвитку мовлення та взаємозв'язку мислення, мови і мовлення в спеціальній методиці початкового навчання української мови.	93
<i>Сварковська Л.А., Пічурова К.С.</i> Здоров'язберігаючі технології у фізичному вихованні дітей раннього та дошкільного віку.	98
<i>Стаєнна О.О.</i> Формування основ громадянськості у дітей старшого дошкільного віку.	102
<i>Старжинская Н.С.</i> Инновационные процессы в дошкольном образовании Беларуси.	106
<i>Степанова О.І.</i> Психолінгвістичні основи навчання аудіювання дітей дошкільного віку.	110

<i>Стреха Е.А.</i> Модульний підход к організації роботи по екологічному вихованню дітей дошкільного віку.	113
<i>Сузанская Т.Н.</i> Образы материнства и детства в русской литературе XIX-XX вв.	116
<i>Титаренко С.А.</i> Підготовка студентів до виховання виразності рухів у дітей дошкільного віку в процесі проведення рухливих ігор.	119
<i>Товкач І.Є.</i> Індивідуальні особливості дітей дошкільного віку в ракурсі теоретичних розробок педагогів і психологів.	123
<i>Трусова Е.Л.</i> Своеобразие восприятия скульптуры детьми седьмого года жизни.	126
<i>Тупіленко С.В.</i> Розвиток теорії фізичного виховання дітей раннього віку.	130
<i>Улюкаєва І.Г.</i> Вітчизняний досвід створення програм для дитячих садків у 20-30 рр. XX ст.	133
<i>Фасолько Т.С.</i> Використання особистісно орієнтованих освітніх технологій у формуванні особистості дитини дошкільного віку.	137
<i>Федоренко М.В.</i> Упровадження психолого-педагогічних умов формування професійно значущих якостей у процесі фахової підготовки майбутніх педагогів.	141
<i>Ховрина Г.Б.</i> Общение ребенка с близкими взрослыми как условие формирования психологической готовности детей к обучению в школе.	145
<i>Хролець О.І.</i> Використання потенціалу дитячої літератури у формуванні гуманістично-ціннісних орієнтацій дітей дошкільного і молодшого шкільного віку.	152
<i>Шебеко В.Н.</i> Развитие субъектности дошкольника в физкультурно-оздоровительной деятельности.	155
<i>Шелестова Л.В.</i> Особливості навчання читання старших дошкільників з метою збагачення картини світу.	160
<i>Шовкопляс О.М.</i> Удосконалення змісту навчально-методичної практики з фізичного виховання в системі підготовки майбутніх вихователів дітей дошкільного віку.	165
<i>Шутяк В.Г.</i> Ознакомлення молодших школярів з елементами техніки.	168
<i>Чередніченко С.В.</i> Теоретико-пізнавальне осмислення культурологічної складової у змісті дошкільної освіти.	172
<i>Юрчук О.І.</i> Організація індивідуального підходу у процесі фізичного виховання дітей дошкільного віку.	175
<i>Янциур Л.А.</i> Організація образотворчої діяльності дітей в рамках Базової програми розвитку дитини «Я у Світі».	180
<i>Янциур М.С.</i> Досвід підготовки фахівців з професійної орієнтації в зарубіжних країнах.	183
<i>Д-р Ковачне Д-р Бакоші Єва PhD, Гованські Яношне, Кішне Корбуль Каталін.</i> Методика формування комплексних компетенцій дошкільного виховання Komplex óvodai módszertani kompetenciák.	192
<i>Д-р Ковачне Д-р Бакоші Єва PhD</i> Розвиток креативного мислення.	198
<i>Гованські Я.</i> Місце хорового співу у підготовці фахівців дошкільного виховання.	204
<i>Відомості про авторів.</i>	208